

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ*

21st Century Military Doctrine of the Russian Federation

Oktay BİNGÖL**

Öz

Rusya'nın 21. yüzyıldaki askeri doktrini, Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası bölgesel ve uluslararası güvenlik ortamlarında başlayan değişim, Rusya'nın yeni kimlik arayışları, iç ve dış tehdit algılaması, çıkar tanımlaması ve ulusal güç unsurlarıyla askeri kapasitesinin sınırlamaları ve gelişim fırsatlarının etkileşiminde şekillenmektedir. Bu makalede Rus Askeri Doktrini'nin 1990'lı yıllardan günümüze değişimi ve geline nokta temel unsurları; Rusya'nın resmi güvenlik, ulusal strateji ve dış politika belgeleri ve siyasi-askeri seçkinlerinin söylemlerinin analiziyle ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca makalede Rusya'nın savaş ve askeri stratejiyi kavramsallaştırması, stratejik caydırma, aktif savunma ve hibrid savaşa yaklaşımı, Rusya'nın kuvvet kullanma politikası ve Rus Silahlı Kuvvetleri'nin ana unsurları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Askeri Doktrin, Stratejik Caydırma, Aktif Savunma, Hibrid Savaş.

Abstract

Russia's Military Doctrine in the 21st Century is shaped with the interaction of the change that started in the regional and international security environments after the collapse of the Soviet Union, Russia's search for a new identity, perception of internal and external threats, definition of interests, limitations of national power and military capacity, and opportunities for development. The article aims to reveal the change of the Russian Military Doctrine from the 1990s to the present and the main elements of the current doctrine by analyzing Russia's official security, national strategy and foreign policy documents and the discourse of the political-military elite. The article also examines Russia's conceptualization of war and military strategy, its approach to strategic deterrence, active defense and hybrid warfare, its policy for use of force and the main elements of the Russian Armed Forces.

Keywords: Russia, Military Doctrine, Strategic Deterrence, Active Defense, Hybrid Warfare.

* Makale Geliş Tarihi: 20.03.2023

Yayına Kabul Tarihi: 06.05.2023

** Prof. Dr., İstanbul Arel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: oktaybingol@arel.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4794-5656.

GİRİŞ

Rusya Federasyonu'nun (RF) askeri doktrini bağlamında 2014 senesinin Mart ayında Kırım'ın ilhakıyla yoğunluk kazanan tartışmalar (Erol, 2014: 1-14), 2022 yılının Şubat ayında Ukrayna'nın işgaliyle güvenlik çalışmalarında odak noktası olmuştur. Vladimir Putin yönetimindeki Rusya'nın yeniden büyük güç olmayı amaçladığı, 1990'lı yıllarda yaşadığı istikrarsız ortamından dolayı etkisinin azaldığı yakın çevresinde (Bohuslav, 1994: 45) tekrar kontrol tesis etmek istediği yaygın kabul görmektedir (Teifukova ve Erol, 2017: 40).

Rusya'nın 2015 yılının Eylül ayından itibaren Suriye İç Savaşı'na askeri vasıtalarla doğrudan müdahil olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD) liderliğindeki koalisyon, Türkiye ve Körfez ülkelerinin politikalarından farklı bir yaklaşım benimsemiş, Batı odaklı yakın çevre perspektifinin eksik olduğunu göstermiş ve bu da Rusya'nın yakın çevresi dışındaki politikasını da gündeme taşımıştır. Bu kapsamda en çok tartışılan konu, Rusya'nın büyük (grand) stratejisinin ne olduğu veya ne tür bir büyük stratejinin şekillenmekte olduğudur. Büyük strateji tartışmasıyla yakından bağlantılı olan Rusya'nın stratejik kültürü, ulusal güvenlik politikası ve askeri doktrindir. Bu çalışmada sonucuna askeri doktrine yer verilmektedir.

Rusya'nın 21. yüzyıldaki askeri doktrini, Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında bölgesel ve uluslararası güvenlik ortamlarında başlayan değişim, Moskova'nın yeni kimlik arayışları, iç ve dış tehdit algılaması, çıkar tanımlaması ve ulusal güç unsurları ile askeri kapasitesinin sınırlamaları ve gelişim fırsatlarının etkileşiminde şekillenmektedir. Bu etkileşimde Rus güvenlik düşüncesi önemli role sahiptir. Rus güvenlik düşüncesi tarihsel olarak Rusya'nın düşmanlarla çevrili olduğunu ve bu nedenle toprak bütünlüğünü ve egemenliğini korumak için yeterli derinlik sağlayan tampon bölgelerin kontrol edilmesini öncelikli görmektedir (Anderson vd, 2016: 13).

Rusya, 1990'lı yıllarda başlayan dönemde Avrupa'da stratejik derinliği önemli ölçüde kaybetmiş, Karadeniz, Güney Kafkasya ve Orta Asya'da kaybetme riskleriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu çerçevede Rus güvenlik düşüncesi, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve eski Sovyet cumhuriyetleriyle tampon devletlerin kaybıyla kaybedilen güç ve etkiye karşı konulması, Rusya dışında etnik Rusların ve Rus ekonomik çıkarlarının korunması, Sovyet dönemindeki askeri üslerin kontrolünün sağlanması/devam ettirilmesi yer bulmaktadır. Bu bağlamda Rusya, kendi aleyhine oluşan bölgesel ve küresel güç dengesini yeniden şekillendirmeyi amaçlamaktadır (Kagan-Kagan, 2015).

Rusya'nın siyasi hedefleri üç stratejik vazifenin başarılmasını gerektirmektedir: ABD ve NATO'nun Rusya'nın tarihi etki alanına yayılmasını caydırmak, Avrasya'da bölgesel etkisini korumak ve Rus askeri kapasitesini geliştirmek (Erol, 2004: 85-112). Söz konusu görevler, Rusya'nın stratejik savunma yaklaşımıyla ilişkilidir. Rus güvenlik düşüncesi ışığında siyasi ve stratejik amaçları gerçekleştirmek için savaşa; siyasi, diplomatik, kültürel, ekonomik, askeri, bilgi ve psikolojik bileşenleriyle kapsamlı bir yaklaşım geliştirilmiş ve 21. yüzyıl askeri doktrini ortaya çıkmıştır.

Bu makalede mevcut Rus askeri doktrininin 1990'lı yıllardan günümüze değişimi ve geline nokta temel bileşenlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede makalede öncelikle Rusya'nın resmi güvenlik belgeleri incelenerek doktrinin dayanakları incelenmektedir. Bu incelemeyle Rusya'nın uluslararası stratejik ortamı kavrayışıyla ortam dinamiklerinin çıkardığı fırsat, tehlike ve tehditleri algılama şekli tespit edilmektedir. Müteakiben Rusya'nın savaş kavramsallaştırması, genel askeri stratejisi ve "Gerasimov Doktrini" ele alınmakta, makale kuvvet kullanma politikası ve Rus Silahlı Kuvvetleri ana unsurlarının incelenmesiyle tamamlanmaktadır.

RUS ASKERİ DOKTRİNİNİN TEMEL DAYANAKLARI: RESMİ DOKÜMANLAR

21. yüzyıl Rus askeri doktrini, kökleri Rusya tarihinin derinliklerinde bulunan Rus güvenlik kültürüyle birlikte 1990 sonrası yazılan ve güncellenen Rusya'nın Federal Güvenlik Yasası, Rusya dış politika konseptleri, Rusya ulusal güvenlik strateji belgeleri ile Rusya askeri doktrin belgelerindeki önceliklerle, teknolojik ilerlemelerle ve yaşanan askeri çatışmalardan alınan derslerle şekillenmiştir.

1992 yılında çıkarılan ve 2010 yılında gözden geçirilen Federal Güvenlik Yasası'nda güvenlik; bireylerin, toplumun ve devletin yaşamsal çıkarlarının iç ve dış tehditlerden korunması olarak tanımlanmaktadır (Chiirkova, 2012: 6). Bu yaklaşım, ilerleyen bölümlerdeki resmî belgelerde yer alan temel düşüncedir.

RUSYA DIŞ POLİTİKA KONSEPTLERİ (FPK)

Rusya, Soğuk Savaş sonrasında ilk FPK'yi 1993 senseinde yayınlanmıştır (Tsygankov, 2016: 64). Dokümanda Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ve Baltık devletleri; yani eski Sovyet cumhuriyetleriyle ilişkiler öncelikli olarak ele alınmıştır. Belgede, özellikle de etkin bir ortak güvenlik sistemi oluşturmak amacıyla BDT'yle askeri-politik işbirliğine, BDT'nin sınırlarının güçlendirilmesine ve mevcut askeri üslerin korunmasına ve ayrıca BDT coğrafyasında Rusya'nın tek nükleer devlet olarak statüsünün tesis edilmesine dikkat çekilmiştir.

Rusya'da Putin dönemi olarak adlandırılabilir dönemde 2000 (FAS, 2000), 2008 (RF Foreign Policy Concept, 2008), 2013 (RF Foreign Policy Concept 2013) ve (2016 RF Foreign Policy Concept 2016) yıllarında dört FPK belgesi yayımlanmıştır. İlk üç konseptte farklılıklardan çok benzerlikler dikkat çekmektedir. Rus politikasının ana amacı açıklanırken 2000 yılında devletin çıkarlarına vurgu yapılmazken, yurttaşların ve toplumun çıkarların

korunmasının ifade edildiği görülmektedir. Putin'le birlikte Rus federal devletinin güçlendirilmesi önemli bir görev olarak alındığından 2008 ve sonrası konseptlere devletin çıkarlarının koruması amacına yer verilmiştir.

2016 Konsepti, dış politika görevleri itibarıyla önceki konseptlerden farklıdır. Bunda temel faktör, 2013 Konsepti sonrası geçen sürede ortaya çıkan gelişmelerdir. 2014 senesinde Ukrayna'yla çatışma ve sonrasında Kırım'ın ilhaki, ABD ve NATO'nun Baltık ve Doğu Avrupa'da kuvvet takviyesi ve Rusya'nın 2015 yılının Ekim ayında Suriye'de fiilen askeri operasyonlara başlaması önemli gelişmelerdir. Ayrıca ABD'nin 2016 yılında yayımlanan Ulusal Savunma Stratejisi'nde Rusya'nın Ukrayna'daki politikasının egemen bir devlete yönelik bir saldırı olarak değerlendirilmesi ve NATO güçlerinin ve Rusya'ya komşu Doğu Avrupa ülkelerinin savaş etkinliğini artırmayı vurgulaması da etkili olmuştur.

Konsepte dış politikayla ilgili modern dünyanın en etkili merkezlerinden biri olarak Rusya'nın konumunun sağlamaştırılması, Rus medyasının ve kitle iletişimlerinin küresel bilgi alanındaki konumunun güçlendirilmesi şeklinde iki yeni yeni görev yer almıştır (RF Foreign Policy Concept, 2016). 2016 yılındaki konseptin ABD'ye bakışı oldukça olumsuzdur. ABD ve müttefiklerinin Rusya'yı çevrelemesiyle Rusya'nın üzerindeki siyasi, ekonomik ve bilgi boyutunda baskılar bölgesel ve küresel istikrara tehdit olarak değerlendirilmiş ve Rusya'nın ABD'den gelen herhangi bir baskıya müsamaha göstermeyeceği ve düşmanca eylemlere karşılık verileceği açıkça belirtilmiştir. Bir görüşe göre 2016 Konsepti, 1) Uluslararası arenada büyük devlet statüsünü tesis etmeyi, 2) Dünyanın çok kutuplu oluşumunun teşvik edilmesini, 3) Kuzey Atlantik ittifakının kısıtlanmasını, 4) Sovyet sonrası alan üzerinde münhasır etki hakkını amaçlamaktadır (Khevturiani, 2018: 47).

Konseptlerde Rusya'nın NATO ve AB genişlemesine karşı, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü, Bağımsız Devletler Topluluğu ve Rusya liderliğinde geliştirilecek yeni güvenlik örgütlerine vurgu yapılmaktadır.

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

Enerji konularının da dış politika çerçevesinde konseptlerde yer aldığı, nükleer caydırıcılığın önemli dış politika enstrümanı olarak kabul edildiği görülmektedir (Haas, 2009).

Putin, 2016 Konseptinin yayımlanmasından 6 yıl sonra 5 Eylül 2022 tarihinde "Rusya Federasyonu'nun Yurtdışındaki İnsani Politikasına" ilişkin bir kararname imzalamıştır. Kararnamede, dış politika uygulamasına ilişkin bazı hususlar yer alsa da belge, yeni bir dış politika konsepti değildir. Bu nednele 2016 yılında kabul edilen resmi konseptin yürürlükte kaldığı varsayılmaktadır (Kraagh, 2023). Bu kararname Rus kültürünün yurt dışında tanıtılmasına yönelik esasları açıklamakta, Rusya'yı kendine özgü ve seçkin bir kültüre sahip ayrı bir medeniyet olarak nitelemektedir.

Bahse konu olan belgede, Batılı devletlerin Rus kültürünü hedef aldığı vurgulanmakta, Rusya sınırları dışında BDT bölgesi, işgal altındaki Abhazya, Güney Osetya ve Donetsk ve Luhansk, Baltık ülkeleri ve Moldova Rusça konuşan grupların haklarının ve Rus kültürünün koruyabileceği yerler olarak ifade edilmekte, daha da ötesinde Avrupa'nın Slav bölgesi; Rusya açısından stratejik öneme sahip bir bölge olarak görülmektedir. Bu bölgelerde Rus değerlerinin desteklenmesi ve savunulması öne çıkmakta, bunun için diğer devletlere müdahale kapısı aralanmaktadır (Bergmann, 2022).

RUSYA'NIN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİ BELGELERİ (UGSB)

Rusya'nın kuruluşundan günümüze periyodik gözden geçirme süreci gereği dış ve iç ortamda yaşanan önemli gelişmelere yanıt olarak beş UGSB yayımlanmıştır. İlk strateji belgesi (Federation of American Sciecntists, 2022) 1997 senesinde Boris Yeltsin tarafından onaylanmış ve sonraki belgelere başlangıç teşkil edebilecek bir "taslak" olmuştur. Putin'in başkanlığıyla birlikte 2000 senesinde ikinci strateji belgesi yayımlanmıştır (RF Ministry of Defense, 2022).

Rusya-Gürcistan Savaşı'nın ardından Dmitri Medvedev'in başkanlığında 2009 yılında üçüncü strateji yürürlüğe girmiştir (ETH Zürich, 2022). Putin ise ikinci döneminde Kırım'ın ilhakından sonra 2015 senesinde dördüncü stratejiyi onaylamıştır (Russia Matters, 2022). Son olarak 2 Temmuz 2021 tarihinde Rusya'nın beşinci UGSB belgesi yayınlanmıştır (Russian Military Security, 2022).

1997 Belgesi, Rusya'nın yaşamakta olduğu sosyo-ekonomik ve iç siyasi sorunlara ağırlık vererek ulusal güvenliğini korumak için en önemli görevler olarak; ekonominin canlandırılmasını, hukuk düzeninin yerleştirilmesini, etnik gruplar arası ilişkilerin düzeltilmesini, diğer devletlerle eşit ortaklıklar kurulmasını ve savunma kapasitesinin artırılmasını sıralamaktadır (Russian Federation National Security Blueprint, 1997).

1997 Stratejisi, Rusya'nın bağımsız bir egemen devlet olarak fiili varlığına yönelik tehdit durumunda, nükleer silahlar da dahil olmak askeri kuvvet kullanma hakkını saklı tutmaktadır. Askeri güç kullanımı ise yasal bir zeminde ve ancak kriz durumunu çözmek için tüm askeri olmayan önlemler tüketildiğinde veya etkisiz kaldığında gerçekleştirilmelidir. Belgede ulusal çıkarlara tehdit oluşturan yasadışı silahlı oluşumlara karşı askeri kuvvet kullanımına şartlı olarak izin verilmektedir (Russian Federation National Security Blueprint, 1997).

Rusya'nın 1997 UGSB Soğuk Savaş sonrası geçiş döneminin özelliklerini taşıırken 2000 UGSB, Rusya'nın NATO'nun genişlemesinden tehdit algıladığı ve Putin döneminin başladığı dönemi simgelemektedir. 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren Barış İçin Ortaklık (BiO) programı ile eski Sovyet ve Varşova Paktı ülkelerini Batı kurumlarına dahil etmeye hazırlayan ABD ve Avrupa, 12 Mart 1999 tarihinde Çekya, Macaristan ve Polonya'nın üyeliğini onaylarken; 25 Nisan 1999 tarihinde Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya'nın üyelik sürecini başlatmışlardır (NATO, 2023).

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

Diğer taraftan NATO'nun 1994-1995 senelerinde Bosna Hersek'te, 1999 yılında Kosova'da Sırp kuvvetlere yönelik hava bombardımanları Rusya'yı endişeye ve tehdit algılamasına sevk etmiştir. NATO 1999 yılının Nisan ayında kuruluşunun 50. yıldönümü kutlamaları sırasında yeni bir stratejik doktrin de kabul etmiştir. Doktrin, NATO'ya geleneksel sorumluluk alanının ötesinde askeri kuvvet kullanma yetkisi vermiştir (Bakshi, 2000).

Söz konusu gelişmeler, Moskova'da ciddi bir güvenlik endişesi uyandırmıştır. Bu bağlamda hazırlanan 2000 UGSB, ABD'nin liderliğindeki Batı Dünyası'nın tek kutupluluğu zorlayan politikaları eleştirilmiş, NATO'nun sorumluluk alanının ötesindeki faaliyetlerinin uluslararası sistemi istikrarsızlaştırdığı ifade edilmiştir (Jane, 2022: 426). Tehdit algısı açısından 1997 UGSB'de Rusya'ya karşı topyekûn bir saldırı beklenmezken 2000 belgesinde böyle bir tehdit dışlanmadan Rus Ordusu'nun görevi, yerel bir savaşta (silahlı çatışma) bir saldırıyı püskürtmek ve topyekun bir savaşta görevlerin yerine getirilmesi için birliklerin stratejik olarak konuşlandırılmasını sağlamak şeklinde belirtilmiştir (Bakshi, 2000).

Rusya'nın 2009 yılında kabul edilen UGSB, 2003 senesinde Gürcistan, 2004 yılında Ukrayna, 2005 senesinde Kırgızistan'da meydana gelen değişim yanlısı siyasi-toplumsal ayaklanmalar vesilesiyle NATO ve AB'nin genişlemeye devam etmesinden daha fazla tehdit algılandığı, Rusya'nın iç istikrarı sağlayarak nispeten güçlendiği ve 2008 yılındaki Gürcistan müdahalesiyle özgüven kazandığı bir dönemin sonrasında kabul edilmiştir.

Mevzubahis belgede 21. yüzyıl uluslararası stratejik güvenlik ortamının çok kutuplu olduğu, Rusya'nın diğer büyük güçlerle eşit statüde bulunduğu vurgulanmaktadır. ABD'yle nükleer dengenin muhafazasıyla yakın çevrede ulusal çıkarların korunması öne çıkmaktadır. Doğal kaynaklar, Rusya'nın dünyadaki siyasi gücünü arttırmak için enstrüman olarak değerlendirilmekte, "renkli devrimler" benzeri olaylarla karşılaşmamak için toplumsal istikrarın korunmasına öncelik verilmektedir. Belgede Rusya'nın ekonomik açıdan dünyanın ilk beş ülkesi arasında yer alması ulusal hedef olarak benimsenmiştir (Schroder, 2009: 9).

Rusya'nın 2015 UGSB 2014'de Ukrayna'ya müdahale, Kırım'ı işgal ve ilhakı sonrası hazırlanarak yayımlanmıştır. Belgede ABD, NATO ve Avrupa'ya karşı 2009 UGSB'nde daha olumsuz bir dil hakimdir (McDermott, 2016). 2015 UGSB'nde Batılı güçler uluslararası hukuku çiğnemekle ve rejimlerini değiştirmek için bir dizi ülkeye müdahale etmeye kalkışmakla, "EuroMaidan" olaylarını kışkırtarak Ukrayna Krizi'ne yol açmakla suçlanmaktadır. Hatta ABD'nin BDT ülkelerinde askeri-biyolojik laboratuvarlar inşa ettiği iddia edilmektedir (Russian Federation National Security Strategy, 2015). Bu sebeple Batı'nın eylemleri Rusya'nın güvenliğine yönelik potansiyel bir tehdit olarak ele alınmaktadır. Belge, olumsuz değerlendirmelere rağmen silahların kontrolü, nükleer caydırıcılık ve uluslararası güvenlik normlarına bağlılık ifade ederek ve ABD-Rusya ilişkilerinin önemine vurgu yaparak ABD ve NATO ile Rusya'nın şartlarına göre işbirliği kapısını açık bırakmaktadır (McDermott, 2016).

Putin, 2 Temmuz 2021 tarihinde Rusya'nın yeni UGSB'ni onaylamıştır. Belgede uluslararası sistemin yeni güç merkezlerinin ortaya çıkışıyla belirginleşen çok aktörlü yapısına vurgu yapılırken; Batı'nın hegemonyasını devam ettirmek için eylemlere başvurmasının küresel istikrarsızlığa yol açtığı öne sürülmektedir (Cooper, 2021). Belgenin Rusya'nın bütünlüğüne ve egemenliğine yönelik 'askeri olmayan' meydan okumalarla ilgili bölümünde, Batı'nın, Rusya'yı soyutlamak ve yalnızlaştırmak amacıyla yürüttüğü ekonomik yaptırımlar ve haksız rekabet uygulamalarına dikkate çekilmekte, Rus toplumunun birlik ve bütünlüğünü baltalamak için tasarlanmış bilgi teknolojisi araçlarının kullanımına işaret edilmektedir (Kogan, 2021). Bu sebeple Rus karar vericilerin aşırı ve çok boyutlu tehdit algısı taşıdıkları ve kapsamlı güvenlikleştirmeyi benimsedikleri görülmektedir.

2021 UGSB Rusya'nın ulusal çıkar önceliklerinde birinci sırada 2015 UGSB'nde olduğu gibi ulusal savunma yeteneklerinin güçlendirilmesi/egemenliğin korunması yer almaktadır. Rus halkının korunması ve insan potansiyelinin geliştirilmesi, devlet ve kamu güvenliği, bilgi güvenliği

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

ve ekonomik güvenlik ile geleneksel Rus manevi-ahlaki değerlerinin, kültürünün ve tarihi hafızasının savunulması takip eden kısımlarda öne çıkmaktadır (Güler-Shakirova, 2021: 2-3).

2021 UGSB, Rusya'nın "yıkıcı dış unsurların" eylemleri nedeniyle karşılaştığı zorluk ve tehditleri nasıl ele alabileceğinin ana hatlarını da çizmektedir. Bunlar, merkezi hükümetin Rus yaşamının tüm alanlarındaki kontrolünü sıkılaştırarak Rus ekonomisini ve toplumunu güçlendirmeye, doların Rusya'nın dış ticaret faaliyetlerinde para birimi olarak kullanımını sınırlamaya ve Rusya'nın Hindistan ve Çin'le işbirliğini artırmaya dayanmaktadır (Kogan, 2021).

Rusya'nın 1997 senesinden 2021 yılına uzanan süreçteki ulusal güvenlik stratejileri birlikte değerlendirildiğinde, uluslararası sisteme ve ABD'yle ilişkilere ihtiyatlı ve kısmi iyimserlik taşıyan bakış açısının tehdit algılamalarına dönüştüğü, Rusya karar vericilerinin kapsamlı güvenleştirmeye yöneldiği ve kuvvet kullanmaya artan vurgu yapıtlığı görülmektedir.

RUSYA ASKERİ DOKTRİNLERİ (AD): 1993'DEN 2014'E SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM

Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası Rus devletinin kurulması ve demokratik reformların uygulanmasının öncelik aldığı bir geçiş döneminde Rusya'nın ilk askeri doktrin belgesi 1992 senesinde yazılmaya başlanmış ve 1993 yılında onaylanmıştır (RF Military Doctrine, 1993). Bu, ülke tarihinde resmi olarak yayınlanan ilk askeri doktrindir ve yapısı üç ana bölümden oluşmuştur: (1) Askeri Doktrin'in Siyasi Temeli; (2) Askeri Doktrin'in Askeri Temelleri ve (3) Rusya Federasyonu ile Yabancı Ülkeler Arasında Askeri-Teknik İş birliği.

Söz konusu belgede genel olarak Rusya'nın yöneldiği liberalizmin ilkelerinden esinlendiği ve uluslararası sisteme ve uluslararası politikaya olumlu/iyimser bir bakışın hâkim olduğu görülmektedir. Bu iyimserlikte, ortaklık ve çok yönlü işbirliği imkanlarının genişlediği, uluslararası toplumunun anlaşmazlıkların çözümünde askeri olmayan kolektif yaklaşımı benimsemesinin barışçıl çözümünü sağlayabileceği inancı hakimdir. Belgede kutupluluğa vurgu görülmemektedir. Rusya'nın herhangi bir düşmanından bahsedilmemektedir. 1993 AD ayrıntılı olarak kaleme alınmış bir doktrin belgesinden ziyade; genel ilkeleri ortaya koyan bir çerçeve doktrin olarak yorumlanabilir.

Belgede ifade edilen temel hükümler; milliyetçi, ayrılıkçı ve diğer örgütlerin Rusya'nın iç durumunu istikrarsızlaştırmaya ve silahlı şiddet kullanarak toprak bütünlüğünü ihlal etmeye yönelik yasadışı faaliyetlerini, anayasal düzeni zorla devirmeye veya devlet güç ve kontrol organlarının işleyişini bozmaya yönelik her türlü girişimi öncelikli tehdit alanları olarak ele almıştır.

Putin'in 21 Nisan 2000 tarihinde onayladığı ikinci AD, birkaç yıllık çalışmanın ve sayısız revizyonun sonucudur (Sokov, 2022). Belgede, uluslararası sistem konusunda tamamen olumsuz bakış açısı hâkim olmamakla birlikte sistemin ve büyük güç ilişkilerinin istikrarı hakkında eleştirel bir yaklaşım görülmektedir. Dolayısıyla 2000 AD özünde savunmacıdır; ancak ulusal güvenliğin tüm alanlarında tehdit algılamasına sahiptir.

Mevzubahis doktrinde büyük çaplı savaş tehlikesinin azalmasına rağmen küçük çaplı yerel çatışmalardaki artış, kutuplaşma eğilimleri, milliyetçilik, etnik ayrılıkçılık ve radikalizm, kitle imha silahları yaygınlaşması, uluslararası örgütlerin etkisizleşmesine vurgu dikkat

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

çekmektedir (RF Military Doctrine, 2000). İkinci Çeçen Savaşı devam ederken tamamlanan 2000 Doktrini, Çeçenistan'daki terörle mücadele operasyonuna yönelik büyük güçlerin dış müdahale söylemlerini tehdit olarak ele almış ve böylesi bir durumda Rusya'nın nükleer silah dahil kuvvet kullanarak karşılık vereceğini beyan ederek stratejik caydırmayı amaçlamıştır.

Rusya'nın üçüncü AD 2010'da onaylanmıştır (The Military Doctrine of the Russian Federation, 2010). 2010 AD Rusya'nın güç kazanmaya başladığı dönemde ve 2008 senesinde Gürcistan'a askeri müdahalenin sonrasında kaleme alınmıştır. Doktrin, değişen uluslararası bağlamda Rus ulusal güvenlik çıkarlarını çeşitlenen ve artan tehditlerle karşı korumayı amaçlarken; Rusya, NATO ve ABD'yi potansiyel rakipler olarak algılanmaya devam edilmiş ve bu güçlerle işbirliği, ABD ve NATO'nun Rusya'nın çıkarlarına saygı göstermesine odaklanmıştır (Pietkiewicz, 2018: 511). Doktrin, eski ve yeni tehditler karşısında ülkenin ulusal çıkarlarını garanti altına almak için dengeli politika izleme isteğini içermiştir.

2014 AD, 2014 senesinde Ukrayna'da yaşanan çatışmalar, Kırım'ın Rusya tarafından işgal ve ilhaki sonrasında yazılmıştır. ABD ve NATO'nun Baltık ve Doğu Avrupa'da askeri varlıklarını artırmalarıyla Batı'nın bütün olarak Rusya'ya karşı yaptırımlara ve Ukrayna'ya ekonomik ve askeri yardımlara başlaması, 2014 AD'nin içeriğinde etkili olmuştur. Bu bağlamda 2014 AD (Galeotti, 2016), öncekilerden önemli farklılıklar içerir.

Doktrinde, NATO kuvvetlerinin Doğu Avrupa'ya konuşlandırılması, Rusya'ya yakın bölgelerdeki ABD varlığı, Rusya için stratejik değere sahip bölgelerin istikrarsızlaştırılması, Rusya ve müttefiklerine yakın ülke veya bölgelere asker birlik konuşlandırma hamleleri, stratejik füzesavar savunma sistemi konuşlandırılması, nükleer dengenin Rusya aleyhine bozulması, kitle imha silahlarının yayılması, BM sözleşmesini ihlal ederek askeri güç kullanılması, terörizm ve diğer radikal şiddet eylemlerinin

yayılması öncelikli tehditler arasında yer almıştır (Sinovets, 2015). Bir araştırmacının ifadesiyle Rusya'nın 2014 AD, dış ve iç tehdit algılamaları arasındaki yakın bağlantıyla karakterize edilir. Bunlardan ilki, NATO ve ABD'yle ilgiliyken, Kremlin'in ikinci endişesi de bir "Rus Maidanı" kaygısına dayanmaktadır. Bunu önlemek ve Sovyet sonrası alanda bir etki alanı iddiasını ileri sürmek için Moskova, özellikle "doğrusal olmayan" savaş yeteneklerini genişletmektedir (Klein, 2015: 1).

Rusya dış politika konseptleri, ulusal güvenlik strateji belgeleri ve askeri doktrinler bir arada ele alındığında, belgelerin hazırlandığı dönemlerde Rusya'nın iç siyasi ve sosyo-ekonomik yapısının etkilerini taşıdığı da görülmektedir. Zira 1999-2000 yılına kadar çıkan belgeler tamamıyla Soğuk Savaş sonrası Rusya'nın yaşadığı geçiş dönemini yansıtırken; öncelik Rus devletin kurulması ve demokratik reformların uygulanmasıdır.

2000 senesinden 2009-2010 dönemi geçiş döneminin tamamlanmak üzere olduğu bir aşamaya denk gelmekte ve Rusya, önceki dönemdeki önceliklerine ek olarak liberal modelden karma bir sosyo-ekonomik modele ve güçlü devlete geçişin izleri görülmektedir. 2010 yılından sonraki belgeler, iç durumun istikrar kazandığı, merkezileştirilmiş güce sahip yarı demokratik sistemin dış ortam algılarını yansıtmaktadır. 2014 yılında Kırım'ın ilhak edilmesinden sonraki belgelerde Rusya'nın stratejisi, savunmacı bakış açısında ön alma ve caydırma amaçlı ofansif refleks olarak göze çarpmaktadır.

RUSYA'NIN GÜVENLİK YAKLAŞIMI VE TEHDİT ALGISI

Rusya, güvenlik ve askeri güvenliği yakın anlamda görmekte; birey, toplum ve devletin hayati çıkarlarının, askeri güç kullanımı veya kullanma tehdidiyle bağlantılı iç ve dış askeri tehditlere karşı korunması şeklinde tanımlamaktadır. Bu yaklaşımda "iç" ve "dışın" askeri kapsamda görülmesi, Batılı bakış açısına göre önemli bir farklılıktır (Grätz, 2014: 2).

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

2014 AD'de Rusya'ya yönelik tehditler, "askeri tehlikeler" ve "askeri tehditler" olarak iki kategoride sıralanmaktadır (The Military of the Russian Federation, 2014). Askeri tehlikeler, belirli koşullar altında devletler arası ve devlet içinde askeri bir tehdide yol açabilecek durumlar olarak tanımlanırken; askeri tehdit, devletler arası veya devlet içi ilişkilerde, karşıt taraflar arasında bir askeri çatışmanın vuku bulma olasılığının yüksekliği ve belirli bir devletin veya devletler grubunun veya ciddi hazırlık düzeyinde ayrılıkçı bir yapının varlığı ile karakterize edilen bir durum olarak ifade edilmektedir (Felker, 2022: 45-46). Terör örgütlerinin askeri güce başvurması da askeri tehditler arasında yer almaktadır.

Rus AD'de askeri çatışma, devletler arası veya devlet içi anlaşmazlıkların askeri güç kullanımını içeren bir çözüm biçimi şeklinde tanımlanır ve bu tanım, büyük ölçekli, bölgesel ve yerel savaşlar ve silahlı çatışmalar dâhil olmak üzere her türlü silahlı çatışmayı kapsar. Silahlı çatışma ise devletler arasında veya tek bir devletin topraklarının sınırları içinde karşıt taraflar arasında sınırlı ölçekte bir silahlı çatışma (bir iç silahlı çatışma) olarak nitelenmektedir (The Military Doctrine of the Russian Federation ,2014).

Çatışma patlak verdiğinde, çatışmanın kapsamı ve türüyle ilgili olarak şiddeti giderek artan bir çatışma tipolojisi tanımlanmaktadır: silahlı çatışma, yerel savaş, bölgesel savaş, büyük ölçekli savaş ve küresel (nükleer) savaş (Kofman, 2021: 8). Bu çatışma düzeyleri, Rus ordusunun savaşın ölçeğini, doğasını, aktörlerini ve tırmanma düzeylerini nasıl tasavvur ettiğini anlamak için önemlidir.

Yerel savaş, sınırlı askeri-siyasi amaçlarla iki veya daha fazla devlet arasındaki savaştır. Böyle bir savaşta muharebeler çatışan tarafların sınırları içinde yürütülür ve temel olarak çatışan devletlerin ekonomik, siyasi ve mekânsal çıkarlarını ilgilendirir. Bölgesel savaş, aynı bölgede iki ve daha fazla devlet arasında ulusal ve koalisyon orduları olarak yürütülen savaştır (The Military Doctrine of The Russian Federation, 2014).

Bölge içinde ve bitişik alanlarda konvansiyonel ve nükleer silahların kullanımını içerebilir. Bu savaşta taraflar önemli siyasi-askeri hedeflere ulaşmayı amaçlarlar. Büyük ölçekli savaş ise koalisyonlar veya büyük dünya devletleri arasındaki savaştır. Taraflar radikal siyasi-askeri hedefleri amaçlarlar. Büyük savaşlar, yerel ve bölgesel savaşların tırmanmasıyla ortaya çıkabilir ve dünyanın farklı bölgelerinden çok sayıda devleti kapsayabilir. Bu savaşlarda devletler maddi ve manevi ulusal güç unsurlarının tamamını seferber ederler.

RUSYA'NIN TEHDİT DEĞERLENDİRMESİ

Rusya'nın tehdit tanımlamasında Batı'da 1990'lı yıllarda gündeme gelen yeni güvenlik çalışmalarındaki bakış açılarını kullandığı, Kopenhag Okuluna benzer şekilde güvenlik gündemini genişlettiği görülmektedir. Ancak doktrinde sektörel bir gruplama yerine askeri başlığın içindeki konular artmıştır. Batı'da iç sorunlar olarak görülen birçok konu askeri tehdit ve tehlike kavramı altına alınmıştır. Bu kapsamda askeri tehlikeler ve tehditlerden dikkat çekenler şunlardır.

DIŞ TEHLİKELER

Rusya'nın 1993-2014 arasında yayımlanan dört askeri doktrin belgesinde dış tehlikeler artarak nihai haline gelmiştir. Önceki belgelerde ABD ve NATO açıkça ifade edilmezken 2014 belgesi dış tehlike olarak ABD ve NATO'nun faaliyetlerine dikkat çekmiştir. Bu kapsamda 2014 AD'de NATO'yla bağlantılı olarak NATO'nun ve başta ABD olmak üzere NATO üye devletlerinin Rusya sınırlarına yakın bölgelerde (yakın çevre-Sovyet Sonrası Alan) kuvvet konuşlandırma ve askeri faaliyetleri, NATO'nun uluslararası hukuku ihlal eden küresel faaliyetleri (Barış için ortaklık, yoğunlaştırılmış diyalog, üyelik, temas ülkeleri konsepti, başta Afganistan olmak üzere alan dışı operasyonlar) öne çıkan dış tehlikelerdir (Klein, 2015: 1).

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

2014 senesinde ABD'yle bağlantılı olarak sıralanan tehlikeler ise bölgeleri ve devletleri istikrarsızlaştırma faaliyetleri, başta ABD olmak üzere yabancı güçlerin Rusya'nın müttefiklerine yakın bölgelere kuvvet konuşlandırması, ABD ve Batı'nın Rusya ve diğer devletlere boyun eğdirmeyi amaçlayarak füze savunması, uzay silah sistemleri, stratejik konvansiyonel akıllı silahları kapsayan küresel vuruş kapasitesi yoluyla hâkimiyet sağlamaya çalışması, ABD ve kanatlardaki NATO devletlerinin uluslararası anlaşmaları ihlal etmesi, silahların azaltılması ve sınırlandırılması anlaşmalarına uyulmamasıdır (The Military Doctrine of the Russian Federation, 2014).

Ayrıca belgede, Rusya'ya ve müttefiklerine karşı toprak iddiaları ve içişlerine müdahale, kitle imha silahlarının, füzelerin ve füze teknolojilerinin yaygınlaşması, nükleer silah sahibi devletlerin artması, mevcut ve ortaya çıkabilecek silahlı çatışmaların Rusya ve müttefiklerine sıçrama olasılığı, uluslararası terörizmin yayılması, etnik ve dini gruplar arası çatışmaların ortaya çıkması, uluslararası silahlı grupların Rusya sınırlarına yakın bölgelerdeki ve müttefiklerinin topraklarındaki faaliyetleri, ayrılıkçı ve radikal dinci hareketlerin büyümesi de dış tehlike olarak yer almaktadır.

İÇ TEHLİKELER

Rusya karar vericileri askeri olarak dış tehlikeler kadar iç tehlikelere de önem vermektedir. İç tehlikeler, Rusya'nın güvenlikle ilgili tüm belgelerinde yer almakla birlikte 2014 AD'de daha kapsamlıdır. İç tehlikelere yapılan vurgu Rusya'nın stratejik hassasiyetlerini sergilemektedir.

2014 AD iç tehlikeleri; (1) Rusya'nın anayasal sistemini zorla değiştirmeyi, ülkedeki iç siyasi ve sosyal durumu istikrarsızlaştırmayı, devlet idare organlarının, önemli devlet ve askeri tesislerin ve Rusya Federasyonu'nun bilgi altyapısının işleyişini bozmayı amaçlayan faaliyetler,

(2) Rusya'nın egemenliğini baltalamayı, birliğini ve toprak bütünlüğünü bozmayı amaçlayan terör örgütlerinin ve kişilerin faaliyetleri, (3) Anavatan savunmasıyla ilgili tarihi, manevi ve vatansever gelenekleri baltalamayı amaçlayan özellikle genç vatandaşlar olmak üzere halka karşı yıkıcı bilgilendirme faaliyetleri, (4) Etnik gruplar arası ve toplumsal gerilimleri, aşırılığı kışkırtma, etnik ve dini kin veya düşmanlığı körükleme girişimleri şeklinde sıralamaktadır (The Military Doctrine of the Russian Federation 2014).

Rusya'nın 2014 sonrası ABD, Avrupa ve NATO'yla yaşanan gerginlikler sonrası kendi içindeki her tür siyasi ve sosyal gelişmeden tehlike algılaması artmıştır. 2021 Yılı UGS Belgesi geleneksel Rus manevi ve ahlaki değerleri, kültürü ve tarihi hafızasına yönelik çok sayıda tehlike belirlemiştir (The Military Doctrine of The Russian Federation, 2021), kültürün batılılaşmasının Rusya kültürel egemenliğini kaybetme tehlikesini güçlendirdiği, bu kapsamda Rus değerlerinin, ABD ve müttefiklerinin yanı sıra çok uluslu şirketler, yabancı hükümet dışı kuruluşlar, dini, aşırılık yanlısı ve terör örgütleri tarafından yoğun saldırı altında olduğunu vurgulanmıştır.

2014 senesinde Ukrayna'da 'Maidan' olaylarının ve Orta Doğu'daki radikal İslami hareketlerin Rusya tarafından endişe ve korku ile izlendiği, bu korkunun doktrine yansıdığı görülmektedir. İç tehlike söyleminin gerisinde iki temel dinamik ve senaryo bulunmaktadır. Birincisi, özellikle Kuzey Kafkasya'daki etnik ve dini fay hatlarının tekrar hareketlenmesi, artan Rus milliyetçiliği ile etkileşime girerek çok halklı ve çok dinli Rus Devletini parçalama olasılığıdır. İkincisi ise ülke içinde ABD ve Batı yaptırımlarıyla giderek ağırlaşan ekonomik koşulların, özgürlüklerin kısıtlanmasının, yoğun insan hakları ihlallerinin, yolsuzluk ve yozlaşmanın siyasi-sosyal patlamalara dönüşme riskidir. Bu bağlamda Rusya'nın Ukrayna "Maidan" benzeri bir kalkışmayı kâbus olarak görmesi şaşırtıcı değildir.

ESAS ASKERİ TEHDİTLER

Rus karar vericilerin dış ve iç tehlikelerden çıkarttığı öncelikli tehditler ise (1) Devletler arası ilişkilerde askeri politik durumun kötüleşmesi ve savaş koşullarının varlığı, (2) Askeri komuta kontrol ve devlet organlarının sistemlerinin çalışmasının engellenmesi, (3) Rusya'nın stratejik nükleer kuvvetlerinin, erken ikaz ve ihbar sistemlerinin bozulması ve hasara uğratılması, (4) Yasadışı silahlı örgütlerin kurulması ve bu örgütlerin Rusya'nın ve müttefiklerinin topraklarında faaliyet göstermesi, (5) Rusya'nın ve müttefiklerinin bitişik bölgelerinde tatbikat görüntüsünde kışkırtma amaçlı askeri kuvvet gösterileri (NATO tatbikatları) yapılması, (6) Bazı devletlerin askeri ve devlet faaliyetlerini savaş hali koşullarına getirmesi öncelikleriyle tespit edilmiştir (The Military Doctrine of the Russian Federation, 2014).

Rusya'nın büyük güçlerle, özellikle ABD ve NATO ile bir çatışmada öngördüğü başlıca tehdit, ülke içindeki askeri, ekonomik ve siyasi kritik öneme sahip tesislere ve sistemlere yönelik entegre toplu hava saldırısıdır.

Yukarıda sıralananlardan, Rusya'nın kendi sınırları içini ve yakın çevresini varoluşsal önemde değerlendirdiği, bu alanlarda kendisi dışında yürütülen faaliyetleri tehlike ve tehdit olarak algıladığı görülmektedir. Rus askeri doktrini yıllar içinde değişim gösterirken Kuzey Kutbu (Arktik) bölgesindeki stratejik ortamın dinamikleri yer bulmuştur. Rusya için Arktik gelecekte ekonomik değeriyle birlikte askerî açıdan, kıtalararası balistik füzelerin yörüngelerinin uçtuğu, bazı ülkelerin stratejik havacılık uçuşlarının ve ayrıca denizaltıların faaliyet gösterdiği alandır (Pietkiewicz, 2018: 516).

RUSYA'NIN SAVAŞ KAVRAMSALLAŞTIRMASI: ASKERİ STRATEJİ VE GERASİMOV DOKTRİNİ

Rusya için askeri tehditler kadar askeri çatışmaların dinamikleri ve özellikleri de önemli görülmektedir. Rusya'ya göre modern askeri çatışmalar, öngörülemezliği, askeri-politik, ekonomik, stratejik hedefleri ve vasıtaları kapsamına alması, etki derecesi artan ileri teknoloji silah sistemlerinin ve silahlı mücadelenin her türünün koşullara uyarlanarak kullanılması, bilgi harekâtıyla ve algı yönetimiyle savaş ortamının şekillendirmesi özellikleri ile öncekilerden farklılaşmakta ve artan bir oranda hibritleşmektedir.

Rusya'ya göre yeni savaşlar, askeri ve askeri olmayan kuvvetlerin ve kaynakların bütünleşik kullanımı, etki bakımından nükleer silahlarla yarışabilecek teknolojik silah sistemlerinin kitlesel kullanımı ile havada ve uzayda faaliyet gösteren kuvvet ve vasıtaların kullanımının genişletilmesi ile dikkat çekmektedir. Ayrıca bilgi harekâtının rolünün artması, askeri harekât için hazırlık zamanlarının kısalması, kuvvetler, silah sistemleri ve komuta kontrol yapılarının hazırlık düzeyinin artması ve barış durumundan savaş durumuna hızlı geçiş, çatışan tarafların topraklarının daimî savaş alanı olması ayırt edici özellikler olarak görülmektedir. Bu tanımlama tüm boyutları ile hibrit savaşı işaret etmektedir (Bingöl, 2017: 110).

Rusya'da askeri strateji, savaş teorisi ve pratiği, ulusal savunma için hazırlık, çatışmayı önleme yolları, savaş zamanında kuvvetleri yönetme ve stratejik operasyonların tasviri hakkında genel ilkeler sunan askeri sanatın en yüksek biçimini temsil eder. Rusya'nın mevcut askeri stratejisi "aktif savunma" olarak tanımlanmaktadır (Massicot, 2019).

Aktif savunmanın iki temel bileşeni hareketli (oynak) savunma ve sıkı muharebeden kaçınmadır (temassız savaş). Oynak savunma, savaşın cephelere dayanmayan ve doğrusal olmayan özelliklerini varsaymaktadır. Bu durumda oynak savunma, yüksek kuvvet yoğunluğuna sahip bir mevzi

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

savunmasının alternatifidir. Oyak savunmada, arazi pahasına zaman kazanılırken ve kuvvetler düşmana kaptırılmadan korunurken rakibi yıpratmak zor duruma düşürmek ve mağlup etmek amaçlanır. Temassız savaş ise muharebelerin uzun menzilli hassas vuruş sistemleri, robotik sistemler ve kinetik olmayan araçlar içereceğini ifade etmektedir. Bu sebeple aktif savunma, yüksek havacılık kapasitesini, entegre hava savunmasını, siber saldırı araçlarını, uzun menzilli füzeleri, hava indirme unsurlarını ve zırhlı birlikleri gerektirmektedir. Rus Silahlı Kuvvetlerinin teşkilatı, envanterdeki teçhizat ve yeni sistemlerin geliştirilmesi programları gerekli yetenekleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Rus Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov aktif savunmayı, devletin güvenliğine yönelik tehditlerin önleyici olarak etkisiz hale getirilmesini içeren bir strateji olarak tanımlamakta, ilkelerin ise sürpriz, kararlılık ve stratejik eylemin sürekliliğini sağlamak olarak nitelemektedir. Ona göre hızlı davranarak, önleyici eylemlerle düşman önceden etkisiz hale getirmeli, zayıf noktaları tespit edilmeli ve hassasiyetler istismar edilerek stratejik inisiyatif ele geçirilmelidir (Kofman, 2021: 11).

Bu noktada Gerasimov'un ismiyle anılan "Gerasimov Doktrini" esasları Rusya'nın hibrit savaş yaklaşımının entelektüel temelini oluşturmaktadır. Gerasimov Doktrini; gelişen teknoloji, uluslararası politika, strateji ve uluslararası ilişkiler ile ilgili olarak savaşın gelişen karakterini tanımlamakta, Transdinyester, Çeçenya ve Gürcistan ile Sovyet sonrası çatışmaların ardından Rus deneyimini, eğitimini ve adaptasyonunu yansıtmaktadır (Fox, 2017: 4).

Gerasimov, 2013 yılında yaptığı bir konuşmada ve ardından Rusça yayınlanan Military-Industrial Courier gazetesinde yayınlanan bir makalede, Rusya'nın modern çağda savaşın doğasına ilişkin anlayışını askeri olmayan araçlar kullanarak politik olarak yönetilen çatışma olarak tanımlamıştır (Aleksandrov, 2023). Bu bağlamda Gerasimov'un, "Savaşın

kuralları değişti. Siyasi ve stratejik amaçlara ulaşmada askeri olmayan araçların rolü arttı ve çoğu durumda, etkinlikleri bakımından silahların gücünü aşıtlar” ifadesi dikkate değerdir (Mckew, 2017).

Gerasimov’un Doktrini, her bir duruma uygun olarak bir dizi siyasi, askeri, bilgi ve ekonomik aracı kapsayan modern savaşa bütüncül bir yaklaşımı tanımlar. Çatışmadan önce genellikle, bir hasmın moralini ve çatışmayı sürdürme kabiliyetini zayıflatmak için psikolojik ve enformasyonel eylemler/saldırılar geleceğini varsayar. Doktrin, askeri gücün önemini azaltmaz; bunun yerine kinetik olmayan ve asimetrik araçların ek öneminin farkındadır (Bowen, 2020: 1). Rusya’nın hibrit savaş uygulamasına Ukrayna’da, Kırım ve Donbas’ta üniformasız “küçük yeşil adamlar” kullanılarak yürütölen konvansiyonel askeri operasyonlar, ekonomik önlemler, siber saldırılar, bilgi savaşı ve psikolojik baskı dahil olmak üzere çok çeşitli aracın kullanımı tipik bir oluşturmaktadır.

RUSYA’NIN KUVVET KULLANMA POLİTİKASI VE RUS SİLAHLI KUVVETLERİ

Rusya’nın askeri olarak ana amacı askeri çatışmanın (nükleer veya konvansiyonel) önlenmesidir. Rusya’nın ve müttefiklerinin korunması için caydırıcılık ve önleme kapasitesiyle bu bağlamda silahlı kuvvetlerin sürekli hazır halde bulundurulması gereklidir. Rusya, etkin bir askeri savunma için askeri tehlike ve tehditlerin öngörölmesini, siyasi, diplomatik ve diğer askeri olmayan vasıtalarla etkisizleştirilmesini, stratejik istikrarın devamını, nükleer caydırma potansiyeli korunurken konvansiyonel caydırıcılık kapasitesinden faydalanılmasını amaçlamıştır.

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

Etkin bir savunma için silahlı kuvvetlerin yüksek hazırlık düzeyinde bulundurulması, BDT, Ortak Güvenlik Örgütü, AGİT ve ŞİÖ'nün kuvvetlendirilmesi, ortak ve müttefik ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi, silahların azaltılması ve sınırlandırılması anlaşmalarına uyulması, uzayın silahlandırılmasının önlenmesi, uluslararası terörizmle mücadeleye destek verilmesi öncelikle görevler olarak kabul edilmektedir. 2021 UGS Belgesinde BRICS üyesi devletlerle ilişkilere vurgu yapmaktadır. Ayrıca Abhazya ve Osetya ile ortak savunma ve güvenliği sağlamak amacıyla ilişkilerin genişletilmesi yer bulmaktadır (Russian Federation National Security Strategy, 2021).

Rus askeri doktrinlerinde AB ve NATO'yla gerginliklere rağmen "eşitler arası diyalog" yaklaşımı çerçevesinde işbirliği kapısı açık bırakılmıştır (Russian Federation Military Doctrine, 2014). Bununla birlikte 2022 yılındaki Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında işbirliği imkanlarının azaldığı değerlendirilmektedir.

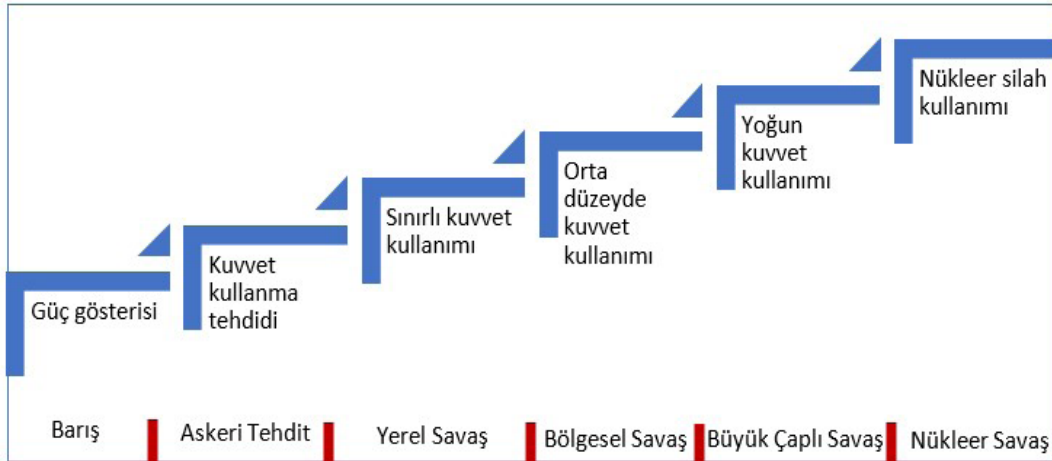
Rusya, ortaya çıkabilecek bir saldırıya karşı BM Şartının 51. Maddesi (meşru müdafaa) gereği misilleme yapılması benimsenmiştir. Rusya ülkesi dışında asker kullanmayı sadece BM şartıyla sınırlı görmemektedir. Ortak Güvenlik Örgütü kapsamında da kuvvet kullanmayı yasal ve meşru saymaktadır. Rusya ayrıca, kendine ve müttefiklerine karşı yapılacak saldırıya ve bekayı ilgilendiren tehditlere karşı nükleer silah kullanacağını ifade etmektedir (Bowen, 2020: 2). Rusya 2022 senesinde Ukrayna'ya saldırısında yukarıdaki genel çerçeve bağlamında üç gerekçeyi kullanmaktadır (Milanovic, 2022).

Gerekçelerin birincisi, Rusya'nın, BM Şartının 51. Maddesi uyarınca, kendisini Ukrayna'dan kaynaklanan (bir tür) tehdide karşı korumak için meşru müdafaa hakkını ileri sürmesi, böyle bir hakkın önleyici/ön alıcı meşru müdafaa kapsamına da gireceğine inanmasıdır. İkincisi, kendisi tarafından bağımsızlığı kabul edilen Donetsk ve Luhansk cumhuriyetlerinin

kolektif savunmasının sağlanması, üçüncüsü ise Doğu Ukrayna'da etnik Ruslara yönelik bir 'soykırımı' durdurmak/engellemek için insani müdahale amaçlı özel hareket icra edilmesidir (Fisher, 2022).

Rusya savaşta kuvvet kullanma derecesini altı aşamalı bir tırmanma modelinde düzenlemektedir. (Şekil 1). Barış zamanında ve askeri tehdit aşamasında nükleer silah dahil güç bileşenleri sergilenirken, alarm seviyeleri yükseltilir ve birlik ve sistemler muharebe bölgelerinde tertiplenir, siber ve psikolojik operasyon gibi kinetik olmayan unsurlar kullanılır. Yerel savaşta kuvvet kullanımı kapsam ve şiddet düzeyi açısından sınırlıdır. Bölgesel savaş temel olarak konvansiyonel kapasiteye ve hassas vuruş yetenekli top, roket, füze ve uçakların kütle halinde kullanımına dayanmakla birlikte taktik nükleer silah kullanımı dışlamaz. Büyük ölçekli savaşta düşmanın ekonomik hedeflerine hem stratejik hem de stratejik olmayan nükleer saldırılar yapılacağını, nükleer savaşın ise askeri ve askeri olmayan hedeflere karşı her tür nükleer silahın kitlesel kullanımını kapsayacağı düşünülmektedir (Tirpak, 2021).

Şekil 1: Rusya'nın Askeri Doktrininde Tırmanma Yönetimi



Kaynak: (Kofman, 2021: 67).

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

Operatif seviyedeki askerî harekâta Rusya tarihsel olarak yoğun ateşle taarruz stratejilerini tercih etmiştir. Zırhlı birliklerin desteğinde topçunun ve roket birliklerinin yoğun kullanımı Rus askeri doktrininin merkezinde yer almıştır. Tank, mekanize ve motorlu piyade birlikler dahil olmak üzere Rus askeri kuvvetleri, yüksek düzeyde ateş gücü sağlayan çok sayıda top ve roket birliğine sahiptir. Rus ordusunda, topçularının isabetliliğini artırmak, düşmanın kritik unsurları ile komuta ve kontrol sistemini etkisizleştirebilmek için keşif ve hassas vuruş yeteneklerinin geliştirilmesi öncelik almaktadır.

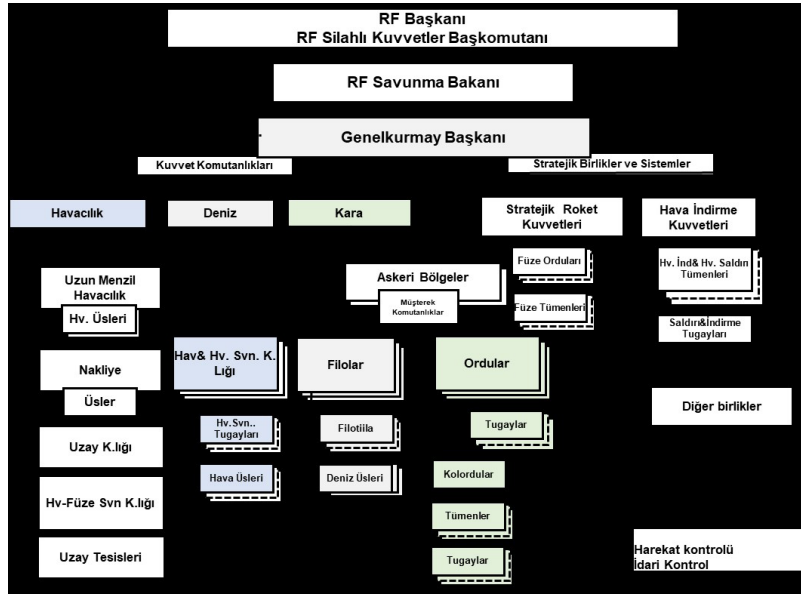
Rusya, görev grupları ve birleşik muharebe timleri oluşturabilmek ve farklı kuvvetler arasında müştereklik sağlamak için koordinasyon ve entegrasyona güvenmektedir. Ülkenin çok geniş, cephelerin çok uzun birbirinden uzak olması, Rusya'nın kuvvetlerinin farklı bölgelerde savunma için yetersiz kalmasına neden olacağı, zafiyetin cephelerde kendi kendine yeterli birleşik ve müşterek görev kuvvetleri tesisi ederek önlenilebileceği değerlendirilmektedir (Bowen, 2021: 2). Rusya'nın askeri doktrini de savaşın ilk dönemine odaklanmaktadır. Büyük ölçekli bir savaş durumunda Rusya, İkinci Dünya Savaşı'ndaki deneyimiyle pekiştirilen bir sürpriz saldırıdan korkmaktadır.

Moskova yönetimi, herhangi bir uzun vadeli çatışmada kendi demografik, ekonomik ve teknolojik sınırlamalarının farkındadır. Rakiplerinin hava ve deniz tabanlı platformlardan uzun menzilli hassas vuruş yetenekleri Rusya'nın komuta ve kontrol yetenekleri ve kritik altyapısı için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Rus askeri doktrini Rusya'nın lehine olan şartlarla çatışmalara girmeyi ve çözmeyi amaçlamaktadır. Rus doktrini, düşmanı bir sistem olarak kabul etmekte ve çatışmanın ilk aşamalarında sistemi bozmaya, saptırmaya ve sonunda etkisiz kılmaya odaklanmaktadır.

RUSYA SİLAHLI KUVVETLERİ

Rusya Silahlı Kuvvetleri (SK) Rus askeri doktrininin ana uygulayıcısıdır. SK; kara, hava, deniz, stratejik roket, hava indirme ve özel harekât birliklerinden oluşmaktadır (RF Ministry of Defence Web, 2023). Rus SK barış zamanında Güney, Batı, Merkez, Doğu ve Kuzey Donanma olmak üzere beş bölge şeklinde tertiplenmiştir. Askeri bölgeler müşterek stratejik komutanlık karargâhları tarafından desteklenmektedir.

Şekil 2: Rusya Silahlı Kuvvetleri Organizasyonu



Kaynak: (OE, 2022).

Bu karargahların Rusya sınırları dışında yakın çevrede sorumluluk bölgeleri bulunmaktadır. Bu yönüyle ABD'nin coğrafi muharip müşterek stratejik komutanlıklarına benzemektedirler. Kuvvet komutanlıkları, bölgesel komutanlıklara birlik ve yetenek tahsis etmektedir. Müşterek stratejik komutanlıklar da esas olarak muharebeleri yürütecektir (Kofman, 2021: 38). Rus askeri doktrini stratejik roket kuvvetleri, hava indirme birlikleri, uzun menzilli uçaklar, nakliye uçaklar ve diğer özel amaçlı birimlerin müşterek komutanlıklara tahsis edilmekten ziyade Genelkurmay Başkanlığı komutasında kritik yerlerde kullanılmasını öngörmektedir.

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

Rus askeri doktrininde Rusya Genelkurmayı, barış ve savaş zamanında merkezi ve müşterek bir komuta kontrol işlevi görmektedir. 2014 yılında itibaren müştereklik kavramı genişletilmiş ve bu bağlamda devletin diğer güç unsurlarını içerecek şekilde merkezi bir düğüm veya bir "sinir merkezi" olması amaçlanan Ulusal Savunma Yönetim (Komuta ve Kontrol) Merkezi kurulmuştur. Merkez, bakanlıkların ve diğer hükümet organlarının temsilcilerini bir araya getirerek gıda ithalatından medyaya kadar geniş bir alanda koordineli çalışma yürütmektedir. Bu merkez, bir tür barış zamanı yüksek komutanlığıdır. Savaş zamanında, askeri bölgeler, kendi bölgelerindeki kilit devlet işlevleri üzerinde yetki sahibi olmaktadır (Russell, 2015: 20).

Rusya SK'nın aktif personel sayısı 1.190.000 (Kara, 550.000; Donanma, 145.000; Hava 165.000; Stratejik Roket Kuvvetleri, 50.000; Hava İndirme, 40.000; Özel Harekât Kuvvetleri 1.00; Demiryolu Kuvvetler, 29.000; Komuta ve Destek, 180.000) Jandarma ve Paramiliter 559.000 olmak üzere yaklaşık 1.800.000'dir (The International Institute for Strategic Studies, 2023).

Son on yılda, Rus Kara Kuvvetlerinde önemli reformlar yapılmış, ağır topçu, füze topçusu ve elektronik harp birlikleri takviye edilmiş, profesyonel asker oranı artmıştır. Rus kara kuvvetleri, 11 karma ordu, bir zırhlı ordu ve dört kolordu halinde organize edilmiştir. Rus orduları, tümenler ve tugaylar şeklinde olmakla birlikte göreve özgü tabur taktik grupları da teşkil edilmektedir (CRS Report, 2020). Kara birliklerinde yaklaşık rakamlarla 12.000 ana muharebe tankı, 24.000 zırhlı piyade taşıyıcı ve savaş aracı, 420.000'den fazla top/obüs olduğu tahmin edilmektedir (Russian Armed Forces-Land, 2023).

Rus Havacılık ve Uzay Kuvvetleri bünyesinde Hava Kuvvetleri, Hava Savunması, Uzay Kuvvetleri ve Kara Havacılığı birlikleri bulunmaktadır. Rusya'nın hava kuvvetleri çok sayıda yetenekli avcı uçağı, avcı önleme

uçacağı ve taktik bombardıman uçağına sahiptir. Hava Kuvvetlerinde 1.153 muharip uçak olduğu tahmin edilmektedir (The Military Balance, 2023). Rusya'nın Suriye'ye müdahalesi, Havacılık ve Uzay Kuvvetlerine önemli bir operasyonel deneyim kazandırmıştır. Bununla birlikte Rusya, beşinci nesil savaş uçaklarının geliştirilmesinde önemli üretim ve tasarım zorluklarıyla karşılaşmış, hassas vuruş yeteneklerinde ABD'nin önemli ölçüde gerisinde kalmıştır (Russian Armed Forces: Capabilities, 2023).

Rus Donanması dört filo (Kuzey, Pasifik, Karadeniz ve Baltık) ve bir filotilla (Hazar) olarak teşkil edilmiştir. Rus Donanmasında bir uçak gemisi, 66 denizaltı (11 balistik füze denizaltısı dahil), dört kruvazör, 11 muhrip, 16 firkateyn dahil toplam 650 civarında savaş gemisi bulunmaktadır (Russian Armed Forces-Navy, 2023). Kuzey ve Pasifik filoları, Rusya'nın nükleer denizaltı kuvvetlerine ev sahipliği yapmaktadır. Kuzey Filosu, Kuzey Kutbundan da sorumlu olan en gelişmiş filodur. Ek olarak, Rusya'nın Ukrayna'nın Kırım bölgesini işgalinden bu yana, Karadeniz Filosu sistem, eğitim ve deneyim bakımından gelişmiştir (Russian Armed Forces: Capabilities, 2023).

Son yıllarda yurtdışındaki harekâtlarda askerlerin ölümlerden kaynaklanan siyasi tepkileri önlemek için özel kuvvetler üslerinde ve genellikle özel kuvvetlerin komutası altında eğitilmiş ücretli özel birlikler giderek daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Libya, Suriye ve Ukrayna'da çok sayıda paralı asker (Wagner grup) bulunmaktadır (Stronski, 2020).

Rusya SK'nin barış, kriz ve savaş zamanı görevleri ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Barış zamanı görevleri arasında; Rusya'nın topraklarını ve egemenliği korumak, stratejik caydırma, savaşa hazır olmak, hava savunmasını sağlamak, uzayda dengeyi muhafaza etmek, Rusya sınırları içinde kritik askeri ve stratejik altyapıyı korumak, Rusya sınırları dışındaki vatandaşları silahlı saldırıya karşı korumak, uluslararası barışı koruma görevlerine iştirak ve icra etmek, deniz haydutluğu ile mücadele etmek, açık denizlerde Rusya'nın ekonomik faaliyetlerine koruma sağlamak, terörizmle

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

mücadele etmek, kamu güvenliğinin sağlanmasına, sivil savunmaya, afet yönetimine yardıma hazır olmak, bulunmaktadır (Ministry of Defence of the Russian Federation, 2023).

Krize işaret eden doğrudan tehlike ve saldırı durumunda, askeri eylem planını uygulamak, nükleer caydırıcılık potansiyelini hazırlık durumunu artırarak devam ettirmek, sıkıyönetime iştirake hazır olmak, ortak savunma görevlerini icraya hazır olmak ve sınırlı ölçüde katılmak öne çıkmaktadır. Rus SK'ye savaş zamanında ise saldırganı Rusya'nın çıkarlarına uygun koşulları kabule zorlamak, teslim olmasını sağlamak ve mağlup etmek görevi verilmiştir.

Rusya'nın hangi koşullar altında nükleer silah kullanabileceği uzun ve hararetli tartışmaların konusu olmuştur. 2020'de yayınlanan Rusya Nükleer Caydırıcılık Doktrininde nükleer bir karşılık için dört senaryo sıralanmıştır (Akimenko, 2022). Bunlar; kendisine ve/veya müttefiklerine karşı nükleer ve diğer kitle imha silahlarının kullanılması, Rusya'ya karşı devletin bekasını tehlikeye sokacak konvansiyonel saldırı yapılması, Rusya topraklarına ve/veya müttefiklerine balistik füzelerin fırlatılması ve kritik sivil/askeri sistemlere yönelik bir düşman saldırısına ilişkin güvenilir verilerin ulaşmasını kapsamaktadır (Bugos, 2020). Açıklanan doktrinde Rusya'nın nükleer silah kullanma eşiği sınırlanmış olmakla birlikte 2014'den itibaren başta Putin olmak üzere Rus yetkililerin nükleer silah kullanımı konusunda muğlak ifadeler kullanmaları çelişkili bulunmaktadır.

Rusya caydırıcılık için nükleer silahlara güvenmeye devam etmekle birlikte, ABD'nin ve muhtemelen Çin'in yeni konvansiyonel yetenekleri göz önüne alındığında, 2014 doktrininde, yalnızca nükleer silahlarla değil, aynı zamanda konvansiyonel yollarla, özellikle hassas silahların kullanımıyla stratejik caydırma amaçladığı görülmektedir. Bu, Rusya'nın kendi ağ merkezli ve 'küresel saldırı' yeteneklerini genişletmesi anlamına da gelmektedir (Klein, 2015: 3).

SONUÇ

Rusya'nın Askeri Doktrini 1990'lardan günümüze Rus siyasi-askeri seçkinlerinin küresel, bölgesel ve ulusal gelişmeleri algılamalarıyla şekillenmektedir. Bu algılayış Rusya'nın 21. Yüzyıl askeri doktrinine girdi sağlayan dış politika konseptleri, ulusal güvenlik stratejileri ve askeri doktrin belgelerine yansımış ve mevcut Rus Askeri Doktrini, 1993 senesinden itibaren 30 yıllık süreçte aşamalar halinde şekillenmiştir. Bu itibarla belgeler kendi içlerinde ve bütün olarak tutarlılık göstermektedir.

2014 Askeri Doktrini'nin birçok hükmü 2010 Doktrini'ne kıyasla fazla değişmemiş ve nükleer silahların kullanımına ilişkin hüküm aynı kalmıştır. Buna ek olarak, 2014 Doktrini'nde Moskova'nın yalnızca nükleer silahlarla değil, aynı zamanda konvansiyonel yollarla, özellikle hassas silahların kullanımıyla "stratejik caydırıcılık" politikası izlediğine dair bir madde eklenmiştir.

Rusya'nın askeri doktrini; yakın çevre ve bitişindeki kritik bölgelere odaklanarak kültürler, halklar, diller ve dinler mozaiki bir federasyonu ileriden savunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda Doktrininin özünde "stratejik savunma" yaklaşımını koruduğu görülmektedir (Pietkiewicz, 2018: 516).

Rusya'nın askeri doktrini, büyük bir coğrafi alanda ve geniş bir yelpazede yer alan siyasi konuları da güvenlikleştiren bir söylemler bütünüdür. Rusya'nın her tür iç ve dış sorunu askeri tehlike ve tehdit olarak tanımlaması, Rus ordusuna ağır bir sorumluluk yüklemektedir.

2014 yılındaki Ukrayna Krizi ve Kırım'ın ilhakıyla ile 2014 senesi sonrasında Batı'nın yaptırım ve çevreleme politikasıyla birlikte Rusya kendisi ve birkaç müttefiki dışında kalanları "öteki" olarak gördüğü, tanımladığı ulusal çıkarlar kapsamında özellikle kendinden zayıf olanlara

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

karşı hibrid stratejilere yöneldiği değerlendirilmektedir. Nükleer caydırıcılık ve taktik nükleer silah kullanımı konsepti arasındaki eşiğin aşağıya çekilmesi de Rusya'nın düşman gördüğü komşuları açısından ciddi bir risk oluşturmaktadır.

Rusya'nın askeri stratejilerinin önümüzdeki yıllarda çok boyutlu faktörlerin etkisiyle değişmeye devam edeceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda; Rusya'nın Soğuk Savaş döneminden günümüze benimsediği stratejik caydırıcılığı nükleer ve nükleer olmayan vasıtaları kullanarak yürütebilmesi, Rus silahlı kuvvetlerinin ise askeri olarak benimsediği stratejik savunmanın operatif boyutunu oluşturan 'aktif savunmayı' başarıyla uygulayabilmesi için yüksek teknoloji ürünü sistem ve teçhizata sahip olması gerekmektedir. Bu kapsamda yapay zekâ uygulamalarıyla alt sistemlerin entegre edildiği bütünleşik komuta kontrol ve bilgi işlem alt yapısına geçilmesi, hassas vuruş silahlarının geliştirilmesi, insansız araçlar dahil robotların artan kullanımı ve otonom sistemlere geçiş, hava ve füze savunmasına karşı uzay savunma kapasitesinin eklenmesinin önem kazanacağı beklenmektedir.

2015 senesinden itibaren icraya başlanan Suriye'deki harekâtın ve 2022 Şubat ayında başlayan Ukrayna savaşının derslerinin dahil edilmesiyle Rus Askeri Doktrininin 2023-2024 döneminde güncellenebileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

AKIMENKO, V. (2022). Russia's Nuclear Threats Are Real and Should be Taken Literally. Chatham House, <https://www.chathamhouse.org/2022/07/myths-and-misconceptions-around-russian-military-intent/myth-6-russias-nuclear-threats-are>.

ALEKSANDROV, G. (2023). The Story of General Gerasimov. Novaya Gazeta, <https://novayagazeta.eu/articles/2023/01/27/the-story-of-general-gerasimov-en>.

BAKSHI, J. (2000). Russia's National Security Concepts and Military Doctrines: Continuity and Change. Strategic Analysis: A Monthly Journal of the IDSA, 22(7), https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/sa/sa_oct00baj01.html.

BERGMANN, M. vd. (2022). Russia's Adaptation Game: Deciphering the Kremlin's Humanitarian Policy. Center for Strategic International Studies, <https://www.csis.org/analysis/russias-adaptation-game-deciphering-kremlins-humanitarian-policy-1>.

BİNGÖL, O. (2017). Hybrid War and Its Strategic Implications to Turkey. Akademik Bakış, 11(21), 107-132.

BOWEN, A. S. (2020). Russian Armed Forces: Military Doctrine and Strategy, CRS Report, <https://sgp.fas.org/crs/row/IF11625.pdf>.

BUGOS, S. (2020). Russia Releases Nuclear Deterrence Policy. Arms Control Association, <https://www.armscontrol.org/act/2020-07/news/russia-releases-nuclear-deterrence-policy>.

CHIRKOVA, E. (2012). Key aspects of Russia's Current Foreign and Security Policy. European Parliament Policy Briefing, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/briefing_note/join/2012/491446/EXPO-AFET_SP%282012%29491446_EN.pdf.

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

COOPER, J. (2021). Russia's Updated National Security Strategy. NATO Russian Studies Series, <https://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=704>.

DE HAAS, M. (2009). Medvedev's Security Policy: A Provisional Assessment. Russian Analytical Digest, 62(9), https://www.clingendael.org/sites/default/files/2016-02/20090618_cscp_medvedev_homan.pdf.

DUONG, D. M. (2020). Russian Military Strategy Development from 1991 to 2019. Kansas: US Army Command and General Staff College Press, Fort Leavenworth.

Enlargement and Article 10. NATO, https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49212.htm.

EROL, M. S. (2004). Orta Asya'da Güvenlik Sorunları. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1, 85-112.

EROL, M. S. (2014). Ukrayna-Kırım Krizi ya da İkinci Yalta Süreci. Karadeniz Araştırmaları Dergisi, 41, 1-14.

FELKER, E. J., Russian Military Doctrinal Reform in Light of Their Analysis of Desert Storm. Air University Press, <https://www.jstor.org/stable/resrep13934.5>.

FISHER, M. (2022). Putin's Case for War, Annotated. The New York Times, <https://www.nytimes.com/2022/02/24/world/europe/putin-ukraine-speech.html>.

FOX, A. C. (2017). Hybrid Warfare: The 21st Century Russian Way of Warfare. Kansas: US Army Command and General Staff College Press.

GALEOTTI, M. (2016). Russia's New National Security Strategy: Familiar Themes, Gaudy Rhetoric. War on the Rocks, <http://warontherocks.com/2016/01/russias-new-134national-securitystrategy-familiar-themes-gaudy-rhetoric/>.

GRATZ, J. (2023). Russia's Military Reform: Progress and Hurdles. CSS ETH Zurich, <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse152-EN.pdf>.

GÜLER, M. Ç. ve SHAKİROVA, A. (2021). Deciphering Russia's 2021 National Security Strategy Document. SETA Perspective, <https://setav.org/en/assets/uploads/2021/09/P67En.pdf>.

JANE, M. (2022). Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Strateji Belgeleri Bağlamında Kırım İlhamı'nın Tarihsel-Sembolik ve Askeri-Jeopolitik Analizi. International Journal of Social Inquiry, 15(2), 415-436.

KAGAN, F.-KAGAN, K. (2015). Putin Ushers in a New Era of Global Geopolitics. Institute for the Study of War, <https://www.understandingwar.org/putin-ushers-new-era-global-geopolitics>.

KHEVTSURIANI, A. (2018). Foreign Policy Concepts of Russia. European Political and Law Discourse, 5(1), 41-48.

KLEIN, M. (2015). Russia's New Military Doctrine: NATO, the United States and the Colour Revolutions. SWP Comments, https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2015C09_kle.pdf.

KOFMAN, M.I. vd. (2021). Russian Military Strategy: Core Tenets and Operational Concepts. CNA Research Memorandum, https://www.cna.org/archive/CNA_Files/pdf/russian-military-strategy-core-tenets-and-operational-concepts.pdf.

KOGAN, Y. (2021). Russia's National Security Strategy (2021): Strengthening Confrontational Sentiment and Siege Mentality. Reichman University Institute for Policy and Strategy, <https://www.runi.ac.il/en/research-institutes/government/ips/activities/newsletter/kogan-1-8-21>.

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

KRAGH, M. (2023). Russia's Concept for a 'Humanitarian' Policy Abroad 2022. Stockholm for Eastern European Studies, <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/russias-concept-for-a-humanitarian-policy-abroad.pdf>.

LITERA, B. (1994). The Kozyrev Doctrine-A Russian Variation on the Monroe Doctrine. Perspectives, 4, 45-52.

MASSICOT, D. (2019). Anticipating A New Russian Military Doctrine in 2020: What It Might Contain and Why It Matters. War on the Rocks, <https://warontherocks.com/2019/09/anticipating-a-new-russian-military-doctrine-in-2020-what-it-might-contain-and-why-it-matters>.

MCDERMOTT, R. (2016). Russia's 2015 National Security Strategy. Jamestown, <https://jamestown.org/program/russias-2015-national-security-strategy>.

MCKEW, M. K. (2017). The Gerasimov Doctrine. Politico Magazine, <https://www.politico.com/magazine/story/2017/09/05/gerasimov-doctrine-russia-foreign-policy-215538>.

MILANOVIC, M. (2022). What is Russia's Legal Justification for Using Force against Ukraine. The European Journal of International Law, <https://www.ejiltalk.org/what-is-russias-legal-justification-for-using-force-against-ukraine>.

Mission and Objectives of the Russian Armed Forces. Ministry of Defence of the Russian Federation, <https://eng.mil.ru/en/mission/tasks.htmhttps://armedforces.eu/Russia>.

NORBERG, J. (2014). The Use of Russia's Military in the Crimean Crisis. Carnegie Endowment for International Peace, <http://carnegieendowment.org/2014/03/13/use-of-russia-s-militaryin-crimean-crisis>.

PIETKIEWICZ, M. (2018). The Military Doctrine of the Russian Federation. Polish Political Science Yearbook, 47(3), 505-520.

Putin Approves New Foreign Policy Doctrine Based on Russian World. Reuters, <https://www.reuters.com/world/putin-approves-new-foreign-policy-doctrine-based-russian-world-2022-09-05/>.

REED, Anderson vd. (2016). Strategic Landpower and a Resurgent Russia: An Operational Approach to Deterrence. PA: US Army War College Press.

RF Foreign Policy Concept 2000. (2022). Federation of American Scientists, <https://nuke.fas.org/guide/russia/doctrine/econcept.htm>.

RF Foreign Policy Concept 2008. (2022). Permanent Mission of the Russian Federation to the European Union, https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf.

RF Foreign Policy Concept 2016. (2022). RF Ministry of Foreign Affairs, https://mid.ru/en/foreign_policy/fundamental_documents/1538901.

RF Military Doctrine 1993. (2022). The Federation of American Scientists, <https://nuke.fas.org/guide/russia/doctrine/russia-mil-doc.html>.

RF Military Doctrine 2000. (2022). Arms Control Association, <https://www.armscontrol.org/act/2000-05/russias-military-doctrine>.

RUSSELL, M. (2015). Russia's Armed Forces: Reforms and Challenges. European Parliamentary Research Service, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA\(2015554213](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA(2015554213).

Russia: How They Fight. (2022). OE, https://oe.tradoc.army.mil/wp-content/uploads/2022/05/THTFSeriesRussia_1.pptx.

Russian Armed Forces: Capabilities. (2023). CRS Report, <https://sgp.fas.org/crs/row/IF11589.pdf>.

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

Russian Armed Forces-Land. (2023). <https://armedforces.eu/Russia>.

Russian Armed Forces-Navy. (2023). <https://armedforces.eu/Russia>.

Russian Federation National Security Blueprint 1997. (2022). Federation of American Scientists, <https://nuke.fas.org/guide/russia/doctrine/blueprint.html>.

Russian Federation National Security Strategy 2000, (2022). RF Ministry of Defense, https://mid.ru/en/foreign_policy/fundamental_documents/1737121.

Russian Federation National Security Strategy 2009. (2022). ETH Zürich, <https://www.files.ethz.ch/isn/154915/Russia's%20National%20Security%20Strategy%20to%202020%20-%20Rustrans.pdf>.

Russian Federation National Security Strategy 2015. (2022). Russia Matters, <https://www.russiamatters.org/node/21421>.

Russian Federation National Security Strategy 2021. (2022). Russian Military Security, https://rusmilsec.files.wordpress.com/2021/08/nss_rf_2021_eng_.pdf.

SCHRODER, H. (2009). Russia's National Security Strategy to 2020. Russian Analytical Digest, 62(9), 6-10.

Services of Russian MOD. (2023). RF Ministry of Defence, <https://eng.mil.ru/en/structure/forces/type.htm>.

SINOVETS, P. ve Bettina R. (2015). Russia's Syria Operation Reveals Significant Improvement in Military Capability, Rome: DeBooks.

SOKOV, N. (2022). Russia's 2000 Military Doctrine. The Nuclear Threat Initiative, <https://www.nti.org/analysis/articles/russias-2000-military-doctrine>.

STRONSKI, P. (2020). Implausible Deniability: Russia's Private Military Companies. Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/2020/06/02/implausible-deniability-russia-s-private-military-companies-pub-81954>.

TEİFUKOVA, R. ve EROL, M. S. (2017). Russian Hybrid War: From Theory to Practice. Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 1(2), 33-67.

The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2013. (2022). Voltaire, <https://www.voltairenet.org/article202037.html>.

The Military Balance 2023. (2023). The International Institute for Strategic Studies, Newyork: Routledge.

The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. (2023). Carnegie Endowment, https://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr.

The Military Doctrine of the Russian Federation 2014. (2023). RF London Embassy, https://london.mid.ru/en/press-centre/gb_en_fnapr_1947.

TIRPAK, J. A. (2021). Strategy & Policy: The Russian Way of War. Air&Space Forces Magazine, <https://www.airandspaceforces.com/article/strategy-policy-the-russian-way-of-war>.

TSYGANKOV, A. P. (2016). Russia's Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity. London: Rowman&Littlefields.

STRUCTURED ABSTRACT

The article aims to reveal the change of the Russian Military Doctrine from the 1990s to the present and the main elements of the current doctrine by analyzing Russia's official security, national strategy and foreign policy documents and the discourse of the political-military elite. The article also examines Russia's conceptualization of war and military strategy, its approach to strategic deterrence, active defense and hybrid warfare, its policy for use of force and the main elements of the Russian Armed Forces.

Russia's Military Doctrine has been shaped by the Russian political-military elite's perceptions of global, regional, and national developments since the 1990s. This perception is reflected in the foreign policy concepts, national security strategies and military doctrine documents that provide input to Russia's 21st century military doctrine. The present Russian Military Doctrine has been shaped in stages over a 30-year period since 1993. In this respect, the documents are consistent. Many provisions of the 2014 Military Doctrine have not changed much compared to the 2010 Doctrine, and the provision regarding the use of nuclear weapons has remained the same. In addition, a clause was added in the 2014 Doctrine stating that Moscow pursues a policy of 'strategic deterrence' not only with nuclear weapons, but also with conventional means, especially the use of precision weapons.

Russia's current military strategy is defined as 'strategic defense' and operational strategy as 'active defense'. The two essential components of active defense are mobile defense and avoidance of close combat (contactless warfare). Mobile defense assumes non-frontal and non-linear characteristics of war. In this case, the mobile defense is an alternative to a positional defense with a high force density. In mobal defense, it is aimed to wear out and defeat the opponent while gaining time at the

expense of the territory and protecting the forces from being overtaken by the enemy. Non-contact warfare, on the other hand, assumes that the battles will include long-range precision strike systems, robotic systems and non-kinetic vehicles. In this respect, active defense requires high aviation capacity, integrated air defense, cyberattack tools, long-range missiles, airborne elements and armored units. The organization of the Russian Armed Forces, the equipment in the inventory and the programs for the development of new systems are designed to cover such necessary capabilities.

Russian Chief of General Staff Valery Gerasimov defines active defense as a strategy that includes the preemptive neutralization of threats to the security of the state, and describes the principles as ensuring the continuity of surprise, determination and strategic action. According to him, the enemy should be neutralized beforehand with preventive actions, their weak points should be identified and the strategic initiative should be seized by exploiting the sensitivities. In this regard, the principles of the 'Gerasimov Doctrine', named after Gerasimov, constitute the intellectual basis of Russia's hybrid war approach.

Russia's military doctrine; aims to advance a federation of cultures, peoples, languages, and religions, focusing on the immediate environment and critical regions adjacent to it. Russia's military doctrine is a set of discourses that securitize political issues in a large geographical area and a wide spectrum. Russia's definition of all kinds of internal and external problems as military dangers and threats imposes a heavy responsibility on the Russian military. The Russian military doctrine preserves the 'strategic defense' approach at its core.

It is assessed that with the 2014 Ukraine crisis and the annexation of Crimea and the sanctions and containment policy of the West after 2014, Russia sees those other than itself and a few allies as the

RUSYA FEDERASYONU'NUN 21. YÜZYIL ASKERİ DOKTRİNİ

“other”. Within the scope of the national interests, Russia turns to hybrid strategies especially against those who are weaker than itself. Lowering the threshold between the concept of nuclear deterrence and the use of tactical nuclear weapons also poses a serious risk to Russia’s hostile neighbors.

It is considered that the military strategies of the Russia will continue to change in the coming years with the effect of multidimensional factors. Russia must have high-tech systems and equipment in order to carry out the strategic deterrence adopted from the Cold War period on by using nuclear and non-nuclear means, and also successfully implement the ‘active defense’ which constitutes the operative dimension of the strategic defense Russia has adopted militarily. In this context, it is expected that the transition to an integrated command control and information processing infrastructure in which artificial intelligence applications and subsystems are integrated, the development of precision strike weapons, the increasing use of robots including unmanned vehicles and the transition to autonomous systems, and the addition of space defense capacity against air and missile defense will gain importance.

It is considered that the Russian Military Doctrine can be updated in the 2023-24 period, with the inclusion of the lessons learned from the operation in Syria, which began in 2015, and the Ukraine war, which started in February 2022.